

Lekcja 42

Temat: Sprawa polska w czasie I wojny światowej.

ORIENTACJE POLITYCZNE POLAKÓW

- 1) ORIENTACJA PROROSYJSKA (**ND Romana Dmowskiego**) – największym wrogiem Polski są Niemcy; należy zjednoczyć ziemie polskie pod berłem cara, a po wygraniu wojny stopniowo uzyskiwać coraz większą niezależność aż do niepodległości
- 2) ORIENTACJA PROAUSTRIACKA (**PPS Józefa Piłsudskiego**) – największym wrogiem Polski jest Rosja; należy wywołać powstanie w zaborze rosyjskim i utworzyć załóżek niepodległego państwa

1. Dnia 5 listopada 1916 roku niemieckie i austriackie władze okupacyjne wydały w Lublinie i Warszawie manifest, który podpisali cesarze Niemiec i Austro – Węgier.

Źródło: <https://www.google.com/search?q=cesarz+Niemiec+Wilhelm+II+i+cesarz+Austro++W%C4%99gier+Franciszek+J%C3%B3zef&source=lnms&tbn=isch&sa=X&v>

Akt 5 listopada 1916 r.

Cesarze Niemiec i Austro-Węgier postanowili:

- z ziem odebranych *panowaniu rosyjskiemu* utworzyć samodzielne państwo
- forma państwa: dziedziczna monarchia
- ustrój konstytucyjny
- określenie granic odłożono na później
- *nowe królestwo w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami znajdzie rękojmię potrzebną do swobodnego sił swoich rozwoju*

cesarz Niemiec Wilhelm II i cesarz Austro - Węgier Franciszek Józef

Akt 5 listopada 1916 r. oznaczał formalne umiędzynarodowienie sprawy polskiej (dotąd uważano to za wewnętrzną sprawę Rosji)

Dnia 5 listopada 1916 roku w imieniu cesarza Niemiec Wilhelm II i cesarza Austro - Węgier Franciszek Józef wydano manifest następującej treści -" *Przejęci niezłomną ufnością w ostateczne zwycięstwo ich broni i życzeniem powodowani , by ziemie polskie , przez waleczne ich wojska ciężkimi ofiarami panowaniu rosyjskiemu wydarte , do szczęśliwej wywieść przyszłości , Jego Cesarska i Królewska Mość , Cesarz Austrii i Apostolski Król Węgier oraz Jego Cesarska Mość , Cesarz Niemiecki , ułożyli się , by z ziem tych utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem . Dokładniejsze oznaczenie granic zastrzega się. Nowe Królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rękojmię , potrzebne do swobodnego sił swych rozwoju . We własnej armii nadal żyć będą pełne sławy tradycje wojsk polskich dawniejszych czasów i pamięć walecznych polskich towarzyszy broni w wielkiej obecnej wojnie . Jej organizacja , wykształcenie i kierownictwo uregulowane będą we wspólnym porozumieniu ."*

2. W styczniu 1917 roku w Warszawie zebrała się Tymczasowa Rada Stanu, we wrześniu zastąpiona przez Radę Regencyjną.

Źródło: <https://www.google.com/search?q=Rada+Regencyjna&tbn=isch&ved=2ahUKEwirpJfO2f3nAhWVvSoKHRnvBG8Q2-cCegQIABAA&oeq=Rada+Regencyjna&g>

Członkowie Rady Regencyjnej: hr. Józef Ostrowski, abp Aleksander Kakowski i ks. Zdzisław Lubomirski

7-X-1918 Rada Regencyjna ogłosiła niepodległość Polski. Po 123 latach pobytu Ziemi Polskich pod zaborami odrodzone zostało Królestwo Polskie. Za tym poszły kroki praktyczne: 12 -X Rada przejęła od okupantów władzę zwierzchnią nad wojskiem, a 25-X powołała rząd śp. Józefa Świeżyńskiego. 28 października Rada Regencyjna powołała śp. gen. Tadeusza Rozwadowskiego – późniejszego zwycięzcę w Bitwie Warszawskiej - na szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Pragniemy uczcić tę rocznicę potężną demonstracją Prawicy w Warszawie.

RADA REGENCYJNA

- została powołana reskryptami niemieckich i austro-węgierskich władz okupacyjnych, na podstawie nadanego przez te władze patentu w sprawie władzy państwowej w Królestwie Polskim z 12 września 1917 r.;
- w skład Rady Regencyjnej zostali powołani przez władze okupacyjne książę Zdzisław Lubomirski, arcybiskup warszawski Aleksander Kakowski oraz Józef Ostrowski;
- miała sprawować władzę do czasu jej przejęcia przez króla lub regenta;
- pełniła funkcję kolegialnej głowy państwa, posiadając równocześnie uprawnienia ustawodawcze, wykonawcze i sądownicze;
- powołała w grudniu 1917 r. pierwszy rząd, którego premierem został Jan Kucharzewski;
- 3 stycznia 1918 r. wydała zasadniczy dekret „o tymczasowej organizacji władz naczelnych w Królestwie Polskim”, który stworzył ramy prawne do funkcjonowania ówczesnych władz naczelnych

3. W konferencji paryskiej, która rozpoczęła się **18 stycznia 1919 roku**, a **zakończyła 21 stycznia 1920 roku** brało udział 27 zwycięskich państw. Wśród nich znaleźli się również reprezentanci rządu Rzeczypospolitej,

28 czerwca 1919 r., podczas paryskiej konferencji pokojowej podpisany został traktat wersalski. Dokument przywracający Polsce niepodległość po 123 latach niewoli podpisali **Roman Dmowski** i **Ignacy Paderewski**.

Źródło: <https://www.google.com/search?q=konferencji+paryskiej&tbn=isch&ved=2ahUKEwihxpGP2v3nAhXQzCoKHTeKAI4Q2-cCegQIABAA&o>

8 stycznia 1918 roku prezydent Woodrow Wilson w oświadczeniu do Kongresu określił swój pokojowy program, który potocznie nazywano 14 punktów. W przedostatnim punkcie była mowa o powstaniu niepodległego państwa polskiego, obejmującego terytoria zamieszkałe przez ludność niezaprzeczalnie polską.

DLA ZAINTERESOWANYCH

Granice Polski oraz jej powojenny ustrój miał być ustalony przez przedstawicieli 4 zwycięskich mocarstw **Thomasa Wodorowa Wilsona prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej**, który początkowo odnosił się przychylnie do postulatów zgłaszanych przez przedstawicielstwo polskie, **Davidą Lloydą George'a**, który reprezentował proniemieckie stanowisko, co znacznie zaważyło na zachodniej i północnej granicy Rzeczypospolitej, **Georga Clemenceau premiera Francji**, która prezentowała przychylnie stanowisko w sprawie Polski oraz **Vittorio Emmanuelle Orlando reprezentującego Włochy**.

Pierwszym dokumentem, który ustalał powojenne granice Polski **traktat wersalski podpisany 28 czerwca 1919 roku**.

Odnosił się on głównie do sprawy powojennych Niemiec oraz kontrybucji, które miały zostać na nie nałożone (zasada czterech „D” w sprawie Niemiec), jednak całkowicie ustalał on granicę z Polską. Polsce została zwrócona prawie cała Wielkopolska, i Pomorze bez Gdańska, który miał być wolnym miastem kontrolowanym przez Ligę Narodów (instytucja, która miała dbać o pokój w powojennym świecie).

Zdecydowanie sprzeciwiał się temu szef rządu Wielkiej Brytanii, obawiając się skutków przyłączenia ziem zaboru pruskiego do Polski. Przede wszystkim dostrzegał niebezpieczeństwo zbyt dużego osłabienia Niemiec, co sprzyjałoby tylko przewrotowi rewolucyjnemu w tym kraju i umocnieniu się bolszewizmu w Europie. Obawiał się również wzmocnienia pozycji Francji. Delegacja polska starała się o jak najszersze poparcie uczestników konferencji i początkowo odnosiła znaczne sukcesy.

Natomiast na Warmii, Mazurach oraz Górnym Śląsku miał zostać przeprowadzony plebiscyt.

LINIA CURZONA - linia graniczna pomiędzy Polską a Rosją zaproponowana przez brytyjskiego ministra spraw zagranicznych lorda George'a Nathaniela Curzona. Granica miała przebiegać wzdłuż linii Grodno – Brześć – Włodzimierz oraz na zachód od Rawy Ruskiej i na wschód od Przemyśla po Karpaty, obejmując w zasadzie ziemie etnicznie polskie, a pomijając duże skupiska ludności polskiej na Kresach. Po raz pierwszy została przedstawiona w deklaracji Rady Najwyższej mocarstw zachodnich z 8 XII 1918 r., zbliżony przebieg granicy postulowała też później w swym raporcie komisja Cambona (ambasador Francji).

Delegacja polska przedstawiła swój program terytorialny. Żądała przyznania Polsce Górnego Śląska, Poznańskiego, Prus Zachodnich z Gdańskiem, Warmii i Mazur, a nadto Śląska Cieszyńskiego. Za uzyskanie tych korzyści terytorialnych deklarowała rezygnację ze znacznej części dawnych ziem wchodzących w skład państwa polskiego: guberni kijowskiej, podolskiej, mohylowskiej i witebskiej, a także niektórych terenów guberni wołyńskiej i mińskiej.

Komisja Cambona przychyliła się do żądań Polaków, lecz wskutek sprzeciwu delegacji brytyjskiej i wspierających ją delegatów amerykańskich odmówiła przyznania Polsce Śląska Cieszyńskiego, Gdańska i okręgu kwidzyńskiego w Prusach Wschodnich. Po dalszych debatach i uzgodnieniach na forum Rady Dziesięciu, czyli Rady Najwyższej Konferencji, po uwzględnieniu postulatów strony niemieckiej, ostatecznie ustalono w projekcie traktatu pokojowego przebieg granicy polsko-niemieckiej. Traktat ów w imieniu Polski podpisali 28 czerwca 1919 r. w Wersalu Ignacy Paderewski i Roman Dmowski. W tym samym dniu podpisali oni dodatkowe traktaty w sprawie ochrony mniejszości narodowych, zobowiązujące władze państwowe do przestrzegania praw religijnych, kulturalno-narodowych i politycznych tych mniejszości.

W ten sposób w granice państwa polskiego już formalnie zostały włączone obszary o powierzchni około 45 tys. km², zamieszkałe przez ponad 3 mln osób, w tym w 61,8% przez Polaków. Na znacznym natomiast terytorium, bo obejmującym ponad 27 tys. km², z prawie 3 mln ludności (w 51,5% polskiej) miały się odbyć plebiscyty decydujące o jego przyszłej przynależności.

Źródło: /nowahistoria.interia.pl/ii-rzeczpospolita/news-konferencja-paryska-a-sprawa-polska-w-1919-roku,nId,2247626#utm_so